

Dobó
Tihamér
szövegrajza

Rekontra

Pintér Lajos

A mi engem illet, mindig becsültem azokat az írókat, akik műhelyük mélyén hetekig esztergálják a regényhősöket. Es sokszor elképzelttem őket, ahogy lenyisszentenek a hős gögjéből egy keveset, aztán egy adag szerénységet toldanak a jelleméhez, majd az önbizalmán igazítanak valamit és hosszan eltöprengenek azon, legyen-e krónikus reumája a hősnek, s ha igen, a lábszárában-e vagy a térdében. Mondom, mindig becsültem ezeket az írókat és sokszor megjelentek előttem, redős arcukon azzal a mérhetetlen műgonddal és türelemmel, amivel az utolsó simításokat végezték. De hát mi-felénk többnyire az élet faragja az embereket...

Ezt a történetet társaságban már többször elbeszéltem. A hallgatók egytől egyig nagyszerűnek tartották és azt mondták, Szent Misánál sohasem láttak nagyszerűbb novellahóst. Arészből, hogy a végén tényleg meghal sze-

gény, talán meg is érdemli ezt a titulát, bár én még ma sem vagyok biztos ebben. A művésznek szerintem sokkal nehezebb dolga volt. És itt nem röstellem bevallani, hogy baj van a művész jellemével is, mert a művész, szerintem elég bután és meggondolatlanul, vadászpuskából csak úgy ledurrantotta Szent Misát. Istenemre mondom, ilyesmit soha föl nem tettem volna róla, hiszen — ha másé volt — a makk ásztól is félt a jámbor. Másrészt igen szép cselekedetnek tartom tőle, hogy pont a temető kellős közepén durrantotta le Szent Misát, ezzel is kimutatva az áldozat iránt táplált mélységes szeretetét és azt a nagy figyelmet, ami minden apróságra kiterjedt.

Most hirtelen átvillan agyamon a gyanú, hogy mégis a kántorral lesz a legtöbb bajom. Mert ki látott embert (kántort) tökrészezen nyerni preferánszcn? Nekem elállt a lélegzetem és a csodálkozáson kívül csak az maradt, hogy megkérdezzem: azért ivott-e vajon, mert nyert, vagy azért nyert-e, niert ivott? Mert egyszerre csinálta mindkettőt azon az emlékezetes estén, amikor, úgy nyolc óra tájt, ha nem tévedek, Szent Misa bevágódott a kocsmába.

De Szent Misa egyelőre még nem jön és a kántor egyre vadabbul játszik. Most hirtelen az jut eszembe, hogy mi lenne, ha történetesen állva játszanák a preferánszot? Elfuccsanna az egész történet. Mert álló helyzetben ugyebár a kántor már rég nem állna, és ugyebár nem nyerne egy fityinget sem, márpedig ha nem nyerne, akkor nem is maradna a kocsmában, egyetlen percre sem, és minden másként történe, mint ahogy történik ebben az írásban. Csekélység, tudom, mások szóra sem méltatnák, nekem is csak úgy jutott eszembe, várakozás közben, mert Szent Misa még mindig nem jön, a kántorék pedig játsszák azt a kártyajátékot, amit preferánsznak mondanak, ülve, mint mondtam.

A kántor egyre vadabbul játszik. Fel sem szedi a lapokat, máris kettőt jelent. Ászt kap és betlit játszik, hetest vesz és szanaút jelent. Azután, amikor mínuszba ér, halkán dúdolni kezdi a Szent vagy, Uram-ot.

Valamikor énekes volt a kántor, és szentül hiszem, hogy ma már a párizsi Vilar-színház deszkáin énekelne, ha nem inna. De iszik. Rengeteget iszik. A helyi hitközség mégis megbecsülte a hangját. És a templomban meg is embereli magát a kántor. A miséken, ahogy mondani szokta, „lelki előleget” szerez az esti lumpolásokhoz. S ha netán ez az „előleg” kifogyna, mint most is, akkor itt, a bűzös kocsmá kellős közepén énekli a Szent vagy, Uram-ot. A művész és az agglegény nemigen szívlelik ezt a melódiát. Nem túlzott templomi jellege miatt, inkább azért, mert ha ezt énekli a kántor, akkor nekik, kettőjüknek nagyon rosszul áll a szénájuk. Mint most is. A művészé még hagyján: ő nem nyer ugyan, de egy kis szerencséivel nem is veszít. Az agglegényt viszont hatvanhat makk ász se mentheti meg. Boszszankodik is eleget, amíg azt nein mondja a kántor:

— Hja, kérlek, akiknek megy a nőknél!

Felcsillan erre az agglegény szeme. S mikor a művész azt mondja: „Kérlek, ha ezt látná Amál, ezt a ceppet!...”, akkor az agglegény végleg meg van mentve. Pusztulhat most már Róma és veszhet Karthágó. Ezért a bókért tán még a motorját is odaadná.

És ezzel egy új szereplő lép a porondra: a motor. A motor, „aki” arra hivatott, hogy élete első útján utolsó útjára vigye Szent Misát. A motor egyelőre még ott díszlik az agglegény utcai szobájának hatalmas ikerablaka

mögött. Sarat még nem látott és benzin is csak egyszer járt benne. De azért minden asszony tud róla. Fél falu arra járt a vízért, na meg az özvegy-asszonyok, kivált Amál!

Az agglagény az utcai műhelyablak mögül lesi az asszonyokat. Ha Amál elhalad az ablak előtt, egy pillanatra megáll a tű a kezében, és kiküldi az inast a vasalóval. Igaz, hogy Amált közelebbről még sohasem látta és Amál se ismeri őt. De hát mit kell ezt tudni a falunak, a kántornak és a művésznek? Ki tudja, nem válik-e holnap valósággá a mese? Mert ha nem megy az embernek a játék, lesz szerencséje a nőknél! Lesz! Nem úgy, mint a művésznek, aki itt sem nyér és valljuk be, amott se megy neki. A kántor viszont boldog ember lehet...

Igazolja is ezt az állítást a kántor: — Voó lá-réé! — éneklí most már rekedt hangon és bejelenti, hogy cirka hatban megy a játék.

Szent Misa most már igazán jöhetne. Ha még sokáig nem jön, kénytelen leszek elmondani, hogy másodsor, amikor elbeszéltem ezt a históriát, a társaság nő-tagjai, pontosan a legjobb résznel, amikor Szent Misa már a kórházba jutott, visszatértek az agglagényre, és igen tapintatlanul megkérdezték, mennyit veszíthetett akkor este a preferánszon? „Négyezret” mondtam vaktából és szörnyülködtek és valaki megkérdezte: mi az, hogy preferánsz, meg betli meg szanadu? A becses olvasó is igényt tarthat hasonló kellemetlen kérdésekre és én, ugye, nem kötelezhetem C. Z. előfizetőt, hogy tudjon preferánszozni, bár alkalomadtán szívesen eljászának vele, féldináros alapon.

Ebben tehát megállapodtunk. Mert, amint várható is volt, bizonyos késséssel, de hagyományaihoz híven ebben a pillanatban bevágódott Szent Misa. Belülről ezt csak abból lehetett észrevenni, hogy odakint erélyesen topog valaki, kászolódik, köhécsel, hogy is mondjam, megsejti ezt az ember, és én tudom, ha történetesen kívül lennék a kocsmajtón, meglátnám Szent Misa toprongyos alakját, ügyetlenül botorkálva az ajtó előtt. Szent Misát részegnek nézné az ember. Lomhán emeli a lábait, minden lépésnél úgy látszik, hogy menten orrabukik szegény. És mégsem. Fellép a kocsmajtó küszöbére és sandán bekukucskál. Durva, borotvátlan arca kifejezéstelenül bámul az üvegen túlra. Ruházata rongyos bizony, a kabátnak csak a melle kabát, a háta az már csak belés, a vállán pedig rojtos nyúlványok jelzik, hogy valamikor ujjak is voltak rajta. Inge és kivirító melle egyformán piszkos, talán már két éve nem váltott fehérműt. De a nadrágja egész rendesnek látszik, csak hátul tátong rajta egy jókora nyílás, felfedvén Szent Misa rozsdavörös combját. Hosszú, görbe lábai irgalmatlanul nagy bakancsokban végződnek. Nem tudni, vajon ezek a csámpás jószágok kényszerítik-e őt, vagy ő a bakancsait arra a bukdácsoló, bizonytalan járásra.

Most felegyenesedik a jámbor, körülnéz és benyit. Nagy hűhó fogadja a kocsmában. Ő pedig, enyhe, királyi kézlegyintéssel, mint amikor a szónok csendre inti az éljenző tömeget, helyet foglal az egyik középasztal mellett.

A kocsmá most osztályteremre hasonlít: valaki elkiáltja magát, hogy jön a tanító bácsi, az osztály hirtelen elcsendesedik, a nebulók feszesen ülnek, mereven a katedrára szegezik tekintetüket, és a tanító bácsi csakugyan megérkezik.

Szent Misa elégedett arccal ül asztala mellett, láthatóan élvezve a népszerűség e fenséges megnyilatkozását.

A kocsmáros összefont karral áll a konyhaajtóban. Nem jön ki Szent Misa elé, nem kérdezi meg tőle, alázatos hajlongással, hogy mit parancsol. Ehelyett feláll a kántor és elkiáltja magát:

--- Egy üveg sört Szent Misának!

Tudnunk kell azonban azt a roppant fontosságú körülményt, hogy Szent Misa egyetlen utópikus álma egy üveg sör volt, palackozva, habosan és teljes üveggel. És most, íme, megrendelték, a kántor rendelte meg, személyesen, és neki!

Szent Misa a boldogság és az örület határán volt. Íme, itt hozzák a sört, mindjárt hozzák, biztosan behűtve, éppen most veszik ki a jégszekrényből, pár másodperc csupán és megérkezik...

Pár másodperc csupán. Ezek azok a pillanatok, amiket vánszorogva tesz meg az idő. És most már bizonyos vagyok benne, hogy öt perc is beletelik, mire megérkezik a sör. Öt perc alatt pedig, mielőtt még bekövetkezne az, amiért tollat fogtam a kezembe, el kell mondanom néhány dolgot.

Szent Misának a neve volt minden vagyona, kincse. Elég cifra módon jutott hozzá. Suttjó legényke korában, úgy hat évvel azelőtt koldus anyja után cipelte naphosszat a garabolyt. Mikor az öregasszony kimondta az „Ámen”-t, Misa megállt a kapu előtt és alázatosan fölemelte a kosarat. „Szent Mihály fizesse meg” mondta, ha behullott egy-egy káposzta, burgonya, karaj kenyér. Nem tudni, honnan vette Szent Mihályt, de mert ő maga is Szent nélkül az volt, a Mihályt Misává becézve ragasztották a nevet az utca gyerekei. Néhányan egyszerűen csak Misának szólítják, nagyon haragszik rájuk. De akad három ember a faluban, aki inkább ugratásképpen, mintsem megtisztelésből, Szent Mihálynak szólítja. Ezeket aztán nagyon rendes embereknek tartja és nem is titkolja e véleményét sehol. E nagyon rendes emberek egyike a művész. A művész — ha már itt tartunk — más-különbén egészen egyszerű, sőt nagyon egyszerű szobafestő. De mert mindennütt csak festőnek mutatkozott be, borostás álla és gubancos fejszőrzete pedig feltétlen bizalmat kölcsönzött hozzá, hát festőművészynek értették és ráragadt a művész név. Ő nem is haragudott érte. De azóta már tisztázódott a dolog, s egyesek nagyon is túlzott nyomatékkal ejtik ki a művész nevet, nagyon is megérik rajta a gúny szaga, ő mégis mindig mosolyogva fogadja, s a felszólításra „Kérem, Uram”-mal vagy „Mit óhajt, Uram”-mal válaszol.

Megtisztelő válaszai mindenkinek egyformán kijárnak és Szent Misának is többször mondta, minden melléki nélkül, hogy „Parancsoljon, Uram!”, amiért a jámbor persze duplán rendes embernek tartotta.

A művész, a világ legderekebb embere, most ott ül Szent Misával szemben, és biztató arckifejezéssel néz az imént becsukódott konyhaajtó felé, melyen, ebben a pillanatban, kezében egy teljes üveg sörrrel, belép a pincér.

De a sört nem Szent Misa, hanem a kántor elé teszi.

Ahogy megpillantja az üveget, Szent Misa szeme kidülled és felragyog. Vastag bikanyakán megfeszül az ér. Adámcsutkája le s föl szaladgál, de arcán nyoma sincs a csalódásnak. Dehogy is várta ő, hogy egyenesen az asztalához hozzák a sört. Szent Misa nagyon jól tudja, hogy azért meg kell szenvedni, legalább egy negyed órát. Négykézláb végigjárni a kocsmát, mekenni, mint a kecske, esetleg tigrisugrásban átugrani a biliárdasztalt és megcsókolni a cipője sarkát. Nyugodtan ül és türelmesen várja a parancsot.

De a kántor, úgy látszik, ezúttal lemond a kínzásról. Magasra emeli az üveget. Szent Misa elé tartja. Szent Misa nyel egyet, arcára kiül a veríték, most kinyúl, vadul, elszántan az üveg után kap. A kántor a kellő pillanatban rántja el és Szent Misa egész testében kinyúlva végigzuhan a padlón.

Csend.

— Kampec! — gügyögi egy részeg a sarokban.

A kocsmában kitört a pánik.

Ami ezután történt, azt soha senki sem fogja megérteni. A kántor halálfehér lett. Az agglegény lóhalálában futott haza a motorjéért. A művész egy traktoristát kerített és hihetetlen gyorsasággal beszerezte a szükséges benzinmennyiséget. Azután élelmet csomagolt útravalóul, bekötözte Szent Misa karját és fejét, sört öntött belé, vizet és pálinkát, mindenféle jóval tölte.

Alig tíz perc alatt a kocsmá előtt felberregett a motor. S az agglegény motorja, amely eddig még soha nem látott sarat, most viháncolva szétcsapott a sártócsák között. Szent Misát vitte a kórházba.

Ezután talán két héttel történt.

A művész a temető szélén vadászgatott. Kegyetlenül rossz napja volt. Nem akadt nyúl, se vadkacsa, még a szarkák is messze elrepültek. Nagyot káromkodott a művész és éppen indult hazafelé, akkor az országúton, alig húsz méterre megpillantotta Szent Misát. Gyalog jött, mosolyogva, füttyrészve, kenyeret falt és ugrált, gondosan kikerülve az út szemetét és éles kavicsait, pajkosan megdobálta a lepkéket, maga volt a ragyogó boldogság. Mikor meglátta a művészt, vágtaiban futott feléje.

— Meggyógyultál? — kérdezte a művész.

— Meggyógyultam! — mondta Szent Misa.

— Erre aztán két üveg sör jár!

Szent Misa boldogan szökdécselt tovább. Mikor már vagy húsz méterrel elhaladt, a művész felemelte a puskát, célzott és lőtt. Szent Misa nyögve orra bukott.

— Tudtam... — hebegte — tudtam, hogy nem adja ide a sört... Ezek voltak utolsó szavai. Jajszó nélkül kimúlt.

A temetésén maga a művész vitte a keresztjét.

